

ไม่เห็นธรรม

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

ถาม-ตอบ ปัญหาธรรม วันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๕๗

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองขาว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ถาม : เรื่อง “เมื่อหน้าคล้ายกำหนด”

โดยปกติผมจะเจริญสติตามแต่สมควร โดยส่วนใหญ่จะพยายามทำตัวให้มีสติ เมื่อมีอารมณ์หรือสิ่งที่มากระทบและเกิดการเปลี่ยนแปลงของใจ ก็พยายามจะรู้ทางร่างกายด้วย เช่น เดินรู้สึกอย่างไร แต่ช่วงหลังมีการเมืองเข้ามา

ผมอยากรู้ว่า ถ้าเราจับอารมณ์หรือสิ่งที่เข้ามากระทบได้ แล้วมันก็ได้แต่เห็นแล้วดับไป เพราะความเห็นบ้าง เพราะใช้สมาธิดับบ้าง แล้วทำอย่างไรให้เกิดความเบื่อหน่าย มันไม่น้อมลงทางนั้น เพราะบางครั้งได้แต่รู้แล้วดับไปเอง บางครั้งใช้สมาธิทำให้ดับ บางครั้งก็ใช้ความรู้ว่ามันเป็นอย่างนั้น ทำให้ได้ แต่ยังไม่มีความเบื่อหน่ายเลยครับ ช่วงแรกเคยมีความเบื่อหน่าย ไม่อยากทำอะไรเลย ตอนนีเหมือนจะยอมรับความจริงขึ้นมา แต่ไม่เบื่อหน่าย

ตอบ : นี่คำถามเนาะ คำถามว่า ปฏิบัติแล้วให้มันเบื่อหน่ายคล้ายกำหนด แต่เวลาปฏิบัติไปแล้วทำไมมันไม่เบื่อหน่าย ทำไมมันไม่คล้ายกำหนด

ปฏิบัติไปแล้วเหมือนมันจะเบื่อหน่าย แต่เดี๋ยวมันก็ไม่เบื่อหน่าย นี่ความเห็นเป็นอย่างนี้ เพราะอะไร เพราะขาดครูบาอาจารย์ ถ้ามีครูบาอาจารย์นะ เวลาหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านบอกเลย การประพฤติปฏิบัติเราต้องทำความสงบของใจก่อน คือให้กำหนดพุทโธ ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอจิตมันสงบระงับแล้วมันก็มีความสุขแล้ว

ถ้าโดยทั่วไปเวลาจิตมันสงบระงับ โดยความรู้สึกละเอียดของโลกเขาบอกคือมันคลายความ เบื่อหน่าย เพราะมันสงบ ก็มันไม่เบื่อหน่ายแล้ว ก็มันมีความสุข อย่างนี้คือการปฏิบัติธรรม เห็นไหม เพราะทำความสงบไป

แต่ครูบาอาจารย์บอกว่าให้ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน ที่เขารังเกียจกันนักกันหนา ว่าสมณะๆ ไม่มีปัญญา เขารังเกียจกันนักกันหนาว่ามันเป็นสมณะ มันไม่มีปัญญา พระพุทธศาสนาเขาสอนให้ใช้ปัญญาไปเลย แล้วถ้าปัญญามันมาตริกในธรรมๆ เพราะเรา ศึกษา เพราะเราตริกในธรรมแล้วเราปฏิบัติ

เขาบอกว่าเขาเจริญสติตลอด เจริญสติ รู้ตัวทั่วพร้อม มีรู้เท่าทันอารมณ์ รู้เท่าทันหมด ละ บางทีมันก็รู้ทันมันก็ดับได้ แต่มันไม่เบื่อหน่าย มันไม่คลาย แล้วทำอย่างไรละ ก็มันไม่ คลาย

คนปฏิบัติจริงเขารู้ว่ามันไม่คลายหรอก มันจะคลายได้อย่างไรละ มันจะคลายมันต้องมีครูบาอาจารย์ ครูบาอาจารย์ท่านทำของท่านมา เพราะอะไร เพราะครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติ มา เริ่มต้นคนก็คิดแบบนี้ทั้งนั้นนะ เพราะมันเป็นสิ่งที่มหัศจรรย์

ความมหัศจรรย์นะ คุณสิ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา ทั้งๆ ที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารื้อสัจธรรมสัจธรรมนะ แต่เวลาตรัสรู้ขึ้นมาแล้ว “มันจะสอนได้อย่างไร มันจะสอนได้อย่างไร” คือมันจะบอกให้เขาเข้าใจเรื่องนี้ได้อย่างไร เพราะอะไร

เพราะโดยสามัญสำนึก กำปั้นทุบดิน วิทยาศาสตร์ ถ้าจิตเรามันพุ่งชาน จิตเรามันมีความเคลียด จิตมันมีความทุกข์หมดแหละ ถ้าเราใช้ปัญญาไปแล้วมันก็ปล่อยจริงๆ มันก็วางหมด เออ! มันเหมือนจะคลายความเบื่อหน่าย แต่มันไม่เบื่อหน่าย เพราะมันชั่วคราว เดี่ยวมันก็ คิดอีก

ไม่มีทาง เป็นไปไม่ได้ถ้าไม่ทำความสงบของใจเข้ามาก่อน คือ สมาธิ ปัญญา คือมีความเป็นปกติ แล้วใช้ปัญญาแล้ว ปัญญารู้ทั้งหมด จะดับด้วยสมาธิก็ได้ จะดับด้วยปัญญาก็ได้ มันดับหมด มันปล่อยวามหมด อ้าว! แล้วทำอะไรต่อ ทำอะไรต่อ ก็แค่นั้นแหละ แค่นั้นไม่แค่นั้นเปล่าละ พอทำไปแล้วก็ได้แค่นี้ แล้วพอทำคราวหน้าต่อไปนะ มันไม่ค่อยลงแล้ว เพราะกิเลสมันรู้ทัน ตอนนี้ก็ล้มลุกคลุกคลานแล้ว

พอล้มลุกคลุกคลานก็เข้าไปหาครูบาอาจารย์ ถ้าหลวงปู่มันอยู่ที่ไปอยู่กับหลวงปู่มัน ไปศึกษากับหลวงปู่มัน แล้วพอมันล้มลุกคลุกคลานก็บอกในเมืองไทย ในโลกเลย ในโลกของชาวพุทธ ครูบาอาจารย์ที่มีชื่อเสียงก็หลวงปู่มัน แล้วก็ได้อาศัยอยู่กับท่านแล้ว พอปฏิบัติถึงที่สุดแล้ว พอปฏิบัติไม่ได้อะไร เลิกคิดว่า สึกคิดว่า

ทุกคนเวลาพระปฏิบัติจะแสวงหาครูบาอาจารย์ที่เรามั่นใจ เราเชื่อใจมาก แล้วไปอยู่กับท่าน แล้วพยายามชวนเขาทำให้เต็มที่เลย แล้วทำไม่ได้ แล้วจะไปไหนต่อ ถ้าจะไปไหนต่อก็จะไปหาเทวดา จะไปหาพรหมนั่นแหละ แต่ไม่รู้หรือว่าเทวดา พรหมก็มาหาหลวงปู่มัน เพราะความคิดของมนุษย์ไง ในเมื่อมนุษย์ช่วยเราไม่ได้ เราก็ต้องเอาเทวดาช่วย มนุษย์ช่วยเราไม่ได้ก็ต้องเอาพรหมนั่นแหละช่วย แต่เทวดา อินทร์ พรหมมาพึ่งเทศน์หลวงปู่มัน มาศึกษากับหลวงปู่มัน

เทวดา อินทร์ พรหมยังมาศึกษากับครูบาอาจารย์เรา แต่เราไปอยู่กับครูบาอาจารย์แล้วนะ เวลาศึกษาไปแล้ว ปฏิบัติไปแล้ว จนหมดไส้หมดพุงแล้ว ท่านก็สอนของท่านตามความเป็นจริงนั่นแหละ แต่เราปฏิบัติยังไม่ได้ตามความเป็นจริง เราปฏิบัติให้มันเป็นความจริงไม่ได้ พอปฏิบัติเป็นความจริงไม่ได้ พอกิเลสมันคลายตัวมา พอกิเลสมันตื่นขึ้นมา ล้มลุกคลุกคลานหมดละ

ฉะนั้น สิ่งที่บอกว่าเราทำความสงบของใจก่อน คือ สมาธิ ปัญญา ถ้ามันเกิดภาวนามย ปัญญาเห็นตามความเป็นจริง ปัญญาจักคิณะ อุปฏิฐาของค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี

คำว่า “อุปัฏฐากองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ ๖ ปี มันก็มีการประพฤติปฏิบัติ มันก็มี
ตบะธรรม แต่ตบะธรรมแบบโลกคือแบบสมาธิใจ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าศึกษาอยู่ คั่นคว่ำมา ๖ ปี เป็นผู้คั่นคว่ำ แต่ผู้อุปัฏฐาก
คำว่า “ผู้อุปัฏฐาก” มันก็ปฏิบัติตามไปด้วย พอปฏิบัติตามไปด้วย จิตของเขาก็มีหลักมีเกณฑ์
เหมือนกัน แต่ในเมื่อยังไม่มีธรรมะใช้ใหม่ ฉะนั้น เวลาเห็นองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
มาฉันอาหารของนางสุชาดา เพราะคนมีความคาดหวังว่าอดอาหาร ทำทุกรกิริยาขนาดนี้
มันก็ลึ้นนะ เมื่อไหร่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้เสียที จะได้สอนเราๆ

ทีนี้องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นผู้ริ่อกันปฏิบัติเอง พอปฏิบัติเอง มันทำ
อย่างไรก็รู้ที่อยู่แก่ใจ มันทำไม่ได้ ในเมื่อทำไม่ได้แล้ว อดอาหารจนขนหลุดหมด ทำทุกรกิริยา
มาเต็มที่แล้ว ทีนี้จะทำให้เป็นความสมดุล ให้เป็นความเป็นกลางในพระพุทธศาสนา มาฉัน
อาหารของนางสุชาดา ปัญจวัคคีย์เห็นเข้าแล้ว อู้อู้อู! ขนาดปฏิบัติเข้มแข็งขนาดนั้นยังไม่ได้ แล้ว
มาฉันอาหารของนางสุชาดา เหมือนกับคลายความเพียรแล้ว เสียใจ น้อยใจ ทิ้งไปเลย

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็ปฏิบัติขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปเอง
เพราะปัญจวัคคีย์ทิ้งไปแล้ว พอทิ้งไปแล้ว องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติจนตรัสรู้
ธรรมขึ้นมา พอตรัสรู้ธรรมขึ้นมา มันมีความสุข มันแตกต่างกับที่คั่นคว่ำอยู่นั้นมหาศาล
เพราะโลกกับธรรมแตกต่างกันมาก พอโลกกับธรรมแตกต่าง เสวยวิมุตตिसุข วิมุตตिसุข เห็น
ใหม่ ทอดธุระว่าจะไม่สอน

ฉะนั้น ด้วยการสร้างสมบุญญาธิการมาเป็นศาสดา เป็นผู้รู้สัตว์ชนสัตว์ก็ต้องสอนอยู่
ดีนั่นแหละ ฉะนั้น พรหมก็มานิมนต์ด้วย พอพรหมมานิมนต์ แล้วตัวเองก็ต้องสอน เพราะ
อะไร เพราะปฏิบัติมาจริงๆ แล้วจะเอาใครก่อน

คำว่า “จะเอาใครก่อน” เล็งญาณไปที่อุทกดาบส อาพาธดาบส เพราะได้สมาบัติ ๖
สมาบัติ ๘ ก็เพิ่งตายไป แล้วเอาใครก่อน ก็เล็งไปปัญจวัคคีย์ พอปัญจวัคคีย์ เวลาปัญจวัคคีย์
สัญญาทันไว้เลยว่ามีมาแล้วไม่รับ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเข้าไป เห็นไหม ด้วยความคุ้นเคย สัญญากันว่าไม่รับ แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาจริงก็รับ รับเสร็จแล้ว ปฏิบัติสำเร็จแล้วองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็จะเทศน์ธรรมจกๆ เวลาเทศน์ธรรมจกๆ ไปนะ เทวเม ภิกขเว ทางสองส่วนที่เธอไม่ควรเสพ แล้วทางสายกลาง สายกลางอย่างไร ทางสายกลาง มัชฌิมาปฏิปทา ความเห็นถูกต้อง เห็นถูกต้องอย่างไร เห็นถูกต้อง เห็นไหม ทางสองส่วนไม่ควรเสพ อตตกิลมณานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค

แล้วอตตกิลมณานุโยค คูลิ ทำทุกรกิริยา แต่เวลาอดอาหาร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอกการอดอาหารไม่ให้อดอาหาร เพราะถ้าอดอาหาร การอดอาหารโดยที่ไม่มีปัญญา มันจะเอาการอดอาหารนั้นเป็นเป้าหมาย ถ้าเอาการอดอาหารเป็นเป้าหมายนะ อดอาหารก็ตาย เพราะว่าการอดอาหารก็อดอาหารเฉยๆ เหมือนกับที่เขาสอนกันอยู่เดี๋ยวนี้ ทำพลังจิต ทำกำลัง มันเป็นกำลัง แล้วพอมีกำลังขึ้นมา มันจะเกิดปัญญา...มันเป็นไปไม่ได้หรอก มันเป็นไปไม่ได้หรอก

สมาธิก็คือสมาธิ พลังงานก็คือพลังงาน พลังงานมันเป็นปัญญาขึ้นมาได้อย่างไร มันเป็นปัญญาขึ้นมาไม่ได้ จิตใจคนอ่อนแอมันโดนสิ่งใดเบียดเบียนมันก็เหลวไหล คนที่จิตใจ เข้มแข็ง เวลามันเข้มแข็งขนาดไหน โดนกิเลสเบียดเบียนอย่างไร มันมีหลัก มันก็เป็นปัญญาขึ้นมาไม่ได้ นี่ไง อตตกิลมณานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค

ทีนี้เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดถึงมัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมาตรงไหนล่ะ มัคโค ทางอันเอก งานชอบ เพียรชอบ คำริชอบ เวลาเทศน์ธรรมจกๆ ไป พระอัญญาโกณฑัญญะอุปฐากมาอยู่ ๖ ปี พระอัญญาโกณฑัญญะมีความเห็นจริงขึ้นมา ความเห็นจริง ความเห็นจริงว่า สิ่งใดสิ่งหนึ่งมีการเกิดขึ้นเป็นธรรมดา สิ่งนั้นต้องดับเป็นธรรมดา

เพราะปัญจวัคคีย์ปฏิบัติมา ๖ ปี แล้วเวลาฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เพราะฟังธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันถึงคลายความเบื่อหน่ายใจ ที่มันคลายได้จริง คีล สมาธิ ปัญญา เพราะในธรรมจักรมันก็มีสัมมาสมาธิด้วย ถ้าสัมมาสมาธิ

เพราะสัมมาสมาธิคืออะไร สัมมาสมาธิคือใจที่มันปล่อยวาง ปล่อยวางสมุทัยความเห็นบวกของเรา ความเห็นบวกเห็นใหม่

นี่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา เห็นใหม่ “โดยปกติผมเจริญสติตามสมควร โดยส่วนใหญ่จะพยายามทำตัวให้มีสติ ในเมื่อมีอารมณ์สิ่งใดที่มากระทบและเกิดการเปลี่ยนแปลงก็พยายามจะรู้ทั้งทางกาย รู้ทุกอย่าง”

ความรู้ต่างๆ มันรู้ มันรู้ หลวงปู่มั่นท่านสอนนะ การดื่ม การเหยียด การรู้ การดำรงชีวิตให้มีสติ ถ้ามีสติ มีสติโดยธรรมดา พอมีสติขึ้นมาแล้ว สติก็คือสติ ถ้ามีสติขึ้นมาแล้ว ก็เหมือนกับเรามีสำนึก

มีสำนึก เห็นใหม่ คุณติ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะปรินิพพาน คำฝากไว้ คำสุดท้ายเลย “ภิกษุทั้งหลาย เธอจงพิจารณาสังขารด้วยความไม่ประมาทเถิด”

ความประมาทเล็กน้อย ความคิดมักง่าย ความคิดเคยชิน นี่คือความประมาทหมดแหละ ถ้าเราตั้งสติเราพร้อมขึ้นมา หลวงปู่มั่นก็สอนอย่างนี้ พอตั้งสติขึ้นมาแล้วเราต้องมีคำบริกรรมอีก เพราะอะไร เพราะมันมีคำบริกรรม จิตมันมีที่เกาะที่อาศัย มันวางอารมณ์ทั้งหมด วางอารมณ์ทั้งหมด แล้วเวลาวางอารมณ์ทั้งหมด วางแล้ว จิตที่มันตั้งมั่น จิตที่มีกำลัง แล้วมันน้อยไป

นี่ไง สมาธิเกิดปัญญาไม่ได้ เขาจะบอกว่ามีพลังงาน มีสมาธิ มีกำลัง

เราก็พูดอย่างนั้นเหมือนกัน แต่เราพูดอย่างนั้นขึ้นมาเป็นฐานของสมาธิ เป็นฐานของสมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการให้เห็นความเบื่อน่าย

แต่ที่เราไม่มีฐาน เราไม่รู้จักที่ เราไม่มีฐาน เราไม่มีตัวตนของเรา เราไม่รู้ตำแหน่งว่ากิเลสมันอยู่ที่ไหน เราไม่มีภวาสวะ คือเราไม่รู้ที่ เราไม่รู้เหตุว่าเราเป็นโรคอะไร แล้วโรคเกิดตรงไหน แล้วเกิดอย่างไร แต่ความแปรปรวน เห็นใหม่ เราไปโรงพยาบาลจะเห็นคนเจ็บไข้ได้ป่วยเยอะแยะเลย เขาก็เป็นของเขา แต่เราไม่ได้เจ็บไข้ได้ป่วย แล้วเราเจ็บไข้ได้ป่วยตอนไหน

แล้วเราเจ็บไข้ได้ป่วย เรารักษาอย่างไร นี่ไง สัมมาสมาธิมันมีจุดตรงนี้ สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้ามีฐานที่ตั้งแห่งการงาน จิตมันสงบแล้วน้อมไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง ถ้าเห็นจริง สติปัฏฐาน ๔ จริง

ถ้าจิตมันไม่เคยสงบ แต่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วบอกเราจะปฏิบัติธรรม มีสติรู้ตัวทั่วพร้อม แล้วก็รู้เท่าไปหมดเลย มันก็เหมือนวางยาสลบ วางยาสลบไปเลย เออ! เออ! แล้วมันไม่เห็นคล้ายกำหนดเลย

มันจะไปคล้ายที่ไหนล่ะ ก็มันไม่รู้ที่ว่ามันคิดตรงไหน แล้วไม่รู้ที่ว่ามันจะไปคล้ายตรงไหน แล้วมันจะเอาอะไรไปคล้ายล่ะ

แต่ถ้ามันเป็นจริงนะ ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงนะ มันจะคล้ายหรือมันไม่คล้ายนั้น มันอยู่ที่จริตนิสัย จริตของคนทำสมาธิได้ง่ายก็มี ทำสมาธิได้ปานกลางก็มี บางคนทำสมาธิได้ยากมาก คนที่ทำสมาธิได้ยากมาก เขาบอกว่าถ้าอย่างนั้นก็ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ทำปัญญาอบรมไป คือปัญญาไล่ตามความรู้ตึกนึกคิดนั้นไป เวลามันปล่อยมา มันเกิดปัญญาพร้อมไป แต่พร้อมขึ้นไปมันก็ลงสู่สมณะ ลงสู่สมาธิ นี่คำว่า “ปัญญาอบรมสมาธิ” มันไม่ใช่ภาวนามยปัญญา

ปัญญาอบรมสมาธิคือใช้ปัญญาอบรมมัน แต่ถ้าเป็นพุทธานุสติ นั้นใช้คาบปริกรรมให้จิตเกาะ มรณานุสติระลึกถึงความตาย ระลึกรู้ให้จิตมันเกาะอยู่ จิตตัวนี้มันจะตั้งมันขึ้นมา ถ้าจิตตั้งมันขึ้นมา ปัญญาอบรมสมาธิพิจารณาไป ใช้ปัญญาไล่ไปเลย มันถึงที่สุดมันปล่อยหมด ปล่อยแล้วเดี๋ยวก็คิดอีก ปล่อยแล้วเดี๋ยวก็คิดอีก แต่ปล่อยแล้วต้องมีสติ พอปล่อยแล้วมีสติ เหลืออะไร ใครเป็นคนปล่อยอารมณ์ ใครเป็นคนปล่อยความคิด ใครเป็นคนปล่อยสิ่งที่มันรุกรังในใจ แล้วปล่อยแล้วใครเป็นคนปล่อย นั่นนะฐาน นั่นนะสมถกรรมฐาน ถ้าสมถกรรมฐานตรงนั้นแล้ว ถ้ามันน้อมไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความเป็นจริง

“ทำไมต้องน้อมไป ทำไมต้องเห็น ก็มันเห็นอยู่แล้ว ก็ใช้ปัญญาอยู่นี้มันก็เห็นอยู่แล้ว ไง” การเห็นอยู่นี้เห็นโดยสามัญสำนึก เห็นโดยสถานะของมนุษย์ เห็นโดยโลกีย์ปัญญา เห็น

โดยสัญชาตญาณ แต่ไม่ได้เห็นโดยมรรค ไม่ได้เห็นโดยธรรม ถ้าไม่ได้เห็นโดยธรรม สูงสุดคือสมณะที่มีสติรู้ตัวทั่วพร้อมนั่นแหละ

ถ้ามีสติสัมปชัญญะ นั่นแหละเป็นสัมมาสมาธิ ถ้าขาดสัมมาทิฐิคือขาดความเห็นชอบ สัมมาทิฐิคือความเห็นชอบ ขาดความเห็นชอบมันก็เป็นความเห็นผิด ถ้าเป็นความเห็นผิดนะ “ก็ใช้ปัญญา ก็ศาสนาพุทธเป็นศาสนาแห่งปัญญา” ปัญญาอย่างนี้เป็นปัญญาอบรมสมาธิ

คำว่า “ปัญญาอบรมสมาธิ” มันปล่อยวางใจใหม่ พอมันปล่อยวางมันก็เหมือนจะคลายนี่ไง มันก็แค่นี้ ก็เหมือนมันจะคลายใจ คนที่แบกของหนักมากี่วางไว้ แต่ของนั้นเป็นอะไรก็ไม่รู้ ก็เราแบกมาเราก็วางของเรา วางแล้ว มันวางโดยสัญชาตญาณ

แต่ถ้าเป็นเราตั้งใจ โดยธรรมชาติคนเรามันทุกข์มันยากเพราะความคิดเราเอง องค์กรสมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าสอนให้ปล่อยวางๆ เราก็มีสติปัญญา ใช้ปัญญาอบรมสมาธิ มันก็ปล่อยวาง ปล่อยวางแล้ว เห็นใหม่ ถ้ามีครูบาอาจารย์ ปล่อยวางแล้วทำอย่างไรต่อ มันต้องมีที่ไปที่ไปติ ธรรมะมันมีเริ่มต้น ท่ามกลาง และที่สุด ถูกต้องตั้งแต่เริ่มต้น ทำท่ามกลาง มีการกระทำ ที่สุดผลของมันเป็นอย่างไร พอเริ่มต้น ท่ามกลาง ที่สุดมันเห็นของมันใจใหม่ แล้วต่อเนื่องขึ้นไปอย่างไร สมถกรรมฐานจะยกขึ้นสู่วิปัสสนา ตรงนี้สำคัญมาก ตรงนี้สำคัญ เพราะว่าโดยสามัญสำนึก โดยความเป็นจริงมันเห็นอย่างนั้นแหละ เห็นความรู้สึกลึกซึ้งคิด เห็นการปล่อยวาง เห็นนั่นแหละปัญญาอบรมสมาธิ

พุทโธๆ มันละเอียด พุทโธจนพุทโธไม่ได้มันก็ปล่อยนั่นแหละ แต่คนมันไม่เข้าใจใจ พอมันเริ่มพุทโธละเอียด เอ๊ะ! มันจะตายหรือเปล่า อู๊ย! ลมหายใจมันจะขาด ความจริงมันเป็นแบบนั้น ถ้าคนเป็นสมาธิจะเป็นแบบนั้น แต่ไอ้ที่นี่มันไม่เป็นสมาธิ ท่องบ่นพุทโธๆ จนพุทโธ! ไม่ไหว เกรียด นั่นแหละกิเลสมันหนา

ถ้ากิเลสมันหนาก็ต้องหาอุบายนะ พุทโธโดยความนิ่มนวล แต่มีสติพร้อม พุทโธโดยความสมดุลของมัน เพราะพุทโธคือเราไม่เกรียด ไม่ตึงเกรียดจนเกินไป เราก็ไม่ปล่อยจนมัน

จะหายไป เรามีสติพร้อมเพราะเราจะรักษาใจของเรา โดยความสมดุลของมัน เพราะ
ข้อเท็จจริงมันเป็นแบบนี้ ธรรมะเป็นแบบนี้

แต่เพราะความเห็นผิดของเราโดยสมุทัย โดยค้นหาความทะยานอยากมันคาดมัน
หมาย มันคาดมันหมาย มันจินตนาการ มันก็ขัดแย้งกับความเป็นจริง พอขัดแย้งกับความจริง
ทำมันก็เลยไม่เป็นจริง มันก็ไม่ได้ผล

แต่ถ้าทำความเป็นจริง ทำความเป็นจริงสมดุลกับธรรม ธรรมสังฆธรรมมันเป็นแบบนี้
แล้วเราทำมันก็ลงสู่ตรงนั้น ถ้าลงสู่ตรงนั้นมันก็ปล่อยวาง มันก็ละเอียด สติสัมปชัญญะพร้อม
พอพร้อมมันก็สงบระงับ มันก็ปล่อยวาง แล้วมันเป็นความจริง ความจริง

แก้วน้ำเปล่ากับแก้วน้ำที่มีน้ำแตกต่างกันนะ แก้วน้ำเปล่าๆ มันมีแต่อากาศ ถ้ามันตาก
แดดเดี๋ยวมันก็มีความร้อน ถ้ามันปล่อยไว้ ถ้ามันกระทบกระทั่งเดี๋ยวมันก็แตก แต่ถ้าแก้วน้ำมี
น้ำอยู่ น้ำเป็นความชุ่มชื้น น้ำเป็นประโยชน์

นี่ก็เหมือนกัน พุทโธฯ ถ้าเป็นสัมมาสมาธิมันมีน้ำ มันมีความอบอุ่น มันมีความจริง
ของมันขึ้นมา แล้วน้ำนั้นดำรงชีวิตก็ได้ น้ำนั้นเขาจะกินยาก็ได้ เขาทำอาหารก็ได้ เขาเจองาน
คนอื่นก็ได้ จิตก็เหมือนกัน สัมมาสมาธิมันเป็นแบบนี้ ถ้าเป็นแบบนี้แล้วนะ ถ้ามันนุ่มไป
เห็นใจ

ฉะนั้นบอกว่า เขาถามว่า “ถ้าเขาจับอารมณ์ สิ่งที่มากระทบ แล้วมันก็ได้แต่เห็นแล้วก็
ดับไป เห็นบ้าง ดับบ้าง มันไม่ชัดเจน”

ถ้ามันไม่ชัดเจน คนที่ปฏิบัตินะ พอปฏิบัติจิตสงบแล้วเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต
เห็นธรรมตามความเป็นจริง แล้วเขาพิจารณาของเขาไปมันก็ปล่อยวางอย่างนี้ ถ้าเขาปล่อยวาง
ของเขา ตทังคปหานปล่อยวางชั่วคราวๆ ปล่อยวางชั่วคราวพอจิตมันสงบ ถ้าเราปล่อยวางสิ่ง
ใดแล้วมันจะสงบ พอเขาจับอารมณ์แล้ว พิจารณาแล้วมันปล่อยวางเป็นบางครั้ง

ปล่อยวางแล้วเรามีสติพร้อม เต็มมันจับแล้วเราก็อธิษฐานต่อไป เพราะปัญญาอบรมสมาธิ พอมันปล่อยวางเข้ามา คือปัญญาอบรมสมาธิ ปัญญาคือเรื่องโลกีย์ปัญญา พอมันสงบเข้ามา จิตมันสงบเข้ามามันปล่อยวาง เราก็อยู่กับพุทโธ พอตัวมันคิด เราก็จับความคิดต่อเนื่องกันไป ทำอยู่อย่างนี้ จิตมันตั้งมั่น แต่พอจิตมันตั้งมั่น จิตมันมีกำลังขึ้นมาแล้ว เขาวามีกำลังแล้ว

มีกำลังก็ทำให้ถูกต้องด้วย มีกำลัง สมาธิแล้วจะทำให้เกิดปัญญา ปัญญาหมายความว่าจิตถ้ามันสงบแล้วมันจับกายได้ จับกาย เห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิตตามความเป็นจริง นี่วิปัสสนา มันเกิดตรงนี้ ปัญญาที่มันเกิดขึ้นตรงนี้ ปัญญามันเกิดขึ้นอย่างไร

ปัญญาเพราะจิตมันสงบใช่ไหม พอจิตมันจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมตามความเป็นจริง ตามความเป็นจริงหมายความว่าจิตมันสงบ มันมีจิต มีสติ พอมันไปจับเข้าๆ พอจับเข้า เห็นไหม จิตเห็นอาการของจิต คือจิตกับขันธ์ จิตกับสิ่งที่เกิดขึ้น จิตที่มันเห็นสติปัญญา ๔ ที่พิจารณาสติปัญญา ๔ ตามความเป็นจริง มันมีผู้พิจารณา มีผู้รู้ ผู้เห็น มีผู้จับ แล้วมีผู้พิจารณาแยกแยะของมันไป ถ้าแยกแยะของมันไป ความเห็นมันจะแตกต่างกัน ถ้าความเห็นแตกต่างกัน นี่เขาเรียกว่าภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา เกิดจากการภาวนาคือจิตมันค้นคว้า

จิตเราเกิดมา มนุษย์มีธาตุ ๔ และขันธ์ ๕ พอจิตมันจับรูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ จิตเห็นกาย สิ่งที่มันจับ จิตเห็นอาการของจิต จิตเห็นอาการ ความเป็นไป เห็นอาการอาการคือสัญชาตญาณของมันเป็นอย่างนี้ สัญชาตญาณเป็นอย่างนี้ แต่จิตมันละเอียด จิตมันมีความตั้งมั่น มันจับของมันได้มันก็แยกแยะของมัน พอแยกแยะของมัน พอแยกแยะ นี่ไงภาวนามยปัญญา ปัญญาเกิดจากการภาวนา ปัญญาเกิดจากจิตที่มันแยกมันแยะ เกิดจากจิต เห็นไหม

คำริชอบ งานชอบ เพียรชอบ มัคโค มรรคคือทางอันเอก ธรรมจักร จักรมันเกิดขึ้น พอ
จักรมันเคลื่อนของมันไป จักรมันเคลื่อนของมัน ปัญญามันเคลื่อนของมันไป ปัญญามันหมุน
เข้าไป หมุนไปไหน

หมุนกลับมาชำระล้าง ชำระล้างภาวสวะ ชำระล้างจิต จิตที่ว่าเป็นนามธรรม จิตที่ไม่มี
ตัวตน จิตที่ไม่เห็นนั่นนะ มันจะย้อนกลับมา นี่มัคโค จักรมันเคลื่อนๆ ปัญญามันหมุนอย่างนี้
แล้วปัญญามันหมุนอยู่ภายใน

ไม่เอามาเทียบเคียงกับ สาธุ! พระไตรปิฎกก็คือพระไตรปิฎก คำราชของครูบาอาจารย์ก็
เป็นประสบการณ์ของท่าน แต่เราศึกษามา ศึกษาเพื่อเป็นปริยัติ ศึกษาเพื่อเป็นแนวทาง
แต่เวลามันเกิดกับจิตของเรามันเป็นปัจเจกตั้ง มันเกิดขึ้นในปัจจุบันนี้ อย่างนี้มันหมุนอย่างนี้
ถ้าหมุนอย่างนี้มันถึงจะกายจริงใจ ถ้ารู้จริงเห็นจริงมันจะสำรอกมันจะกายของมันออก

เวลากายออกมันก็เป็นตทั้งคปทานคือมันคายชั่วคราว คายชั่วคราวหมายความว่ามัน
ปล่อยมันวาง มันปล่อยวางจริงๆ มันคายของมัน เพราะอะไร เพราะกิเลสมันแก่นของกิเลส
การปฏิบัติเพราะเวียนว่ายตายเกิดไม่มีต้นไม่มีปลาย มันสะสมมา มันจับซ่อนมาจนไม่รู้ต้นรู้
ปลาย แล้วจะทำให้มันทีเดียวมันจบไป มันจะจบได้ต่อเมื่อเป็นขิปปาภิญญา พวกที่สร้าง
वासนามามาก ทีเดียวก็จบได้ แต่เวไนยสัตว์ ไอ้พวกที่ล้มลุกคลุกคลาน พอมันปล่อยวางแล้ว
ถ้าเราขาดสตินะ พอปล่อยวางแล้วกิเลสมันบังเงา มันบอกว่านี่ขาดแล้ว กิเลสมันชำระล้างแล้ว

ความจริงมันชั่วคราว มันมีสายใย สัมโยชน์คือสายใย สัมโยชน์มันร้อยรัด พอร้อยรัด
มันปล่อยวางก็ชั่วคราว ถ้าพิจารณาซ้ำๆ เข้าไป เวลามันขาดนะ เวลามันขาด สายใย มันตัด
สายใยตัวนี้ สักกายทิฐิ คำว่า “ทิฐิ” ความเห็นใจ ทิฐิ สักกายทิฐิ กาย สักกายะคือกาย
สักกายทิฐิ ทิฐิว่ากายเป็นของเราใจ ทิฐิว่าใจเป็นของเรา จิตได้สำนึกนะ ไม่ได้คิดเอง
จินตนาการเอง จิตได้สำนึกเลย ตัวจิตได้สำนึกเลย ทิฐิความเห็นลึกๆ ทิฐิโดยสัญชาตญาณ
ทิฐิที่มันอยู่ที่ภาวสวะ อยู่ที่ภพ ไม่ใช่อยู่ที่ความคิด ไม่ใช่อยู่ที่จินตนาการ อยู่ที่ภพเลย อยู่ที่ภ
วสวะ อยู่ที่ปฏิสนธิจิตเลย

ทฤษฎีตัวนั้นนะ ถ้าบรรคธรรมจักรเข้าไป มันไปตำรอก มันตัดสายใยอันนั้นนะ เรียกว่าสังโยชน์ สักกายทฤษฎี วิจิกิจฉาคือความสงสัย สิ้นพตปรามาตคือความลุ่มๆ คลำๆ จริงไม่จริง ไข่มุขไข่มุข แน่ใจไม่แน่ใจ สายใยมันขาดพับ! นี่ค้ายจริงๆ ถ้าค้ายอย่างนี้จบ แล้วถ้าจบ มันจบอย่างไร

นี่ไง ครูบาอาจารย์ที่ท่านเป็นจริงๆ เวลาท่านคุยกัน ใครก็คุยได้ เราจะเอาแผนที่ประเทศไทย แล้วเราก็มายคุยกันเรื่องประเทศไทย เพราะเราเป็นคนไทย เราอยู่ในเมืองไทย เราก็เอาแผนที่ประเทศไทยมาคุยกันได้ตลอดเวลา

นี่ก็เหมือนกัน ในพระไตรปิฎก ในแนวทางปฏิบัติของครูบาอาจารย์ มันก็มีตำรับตำรา เรามาพูดได้ทั้งนั้นนะ แผนที่นี้คุยได้ทั้งวัน เอาแผนที่มานั่งคุยกันได้ทั้งวันเลย แต่เอ็งเคยเห็นตรงนั้นไหม ถ้าเห็น มันเป็นรูปร่างอย่างไร ทางเข้าเข้าตรงไหน เข้าไปแล้วเห็นอะไร พอเข้าไปเสร็จแล้วเอ็งออกมา เอ็งได้สมบัติอะไรออกมาด้วย เอ็งทำเสร็จแล้วเอ็งมีอะไร

ถ้าครูบาอาจารย์ท่านถาม ตอบไม่ได้นะ ไม่ใช่ ไม่ใช่คือมันไม่ค้ายใจ แต่ถ้ามันค้ายต้องทำแบบนี้ ถ้าทำแบบนี้ เราต้องทำสมาธิ เราต้องทำสมาธิเข้ามาบ่อยครั้งให้มันเข้มแข็งขึ้นมา แล้วเราทำต่อเนื่องไป

เขาบอกว่า เวลาเขารู้เขาเห็นแล้วทำไมมันดับด้วยความเห็นบ้าง ดับด้วยสมาธิบ้าง แล้วทำไมมันไม่เกิดเบื่อหน่ายละ

มันเบื่อหน่ายชั่วคราว เบื่อหน่ายเพราะเรามีสติสัมปชัญญะก็เบื่อหน่าย แต่พอมันชินชาแล้วเดี๋ยวมันก็ไม่เบื่อหน่าย การเบื่อหน่ายอย่างนี้มันสังเวช ธรรมสังเวช ความสังเวช ความสลดสังเวช เห็นไหม เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ศึกษาแล้วเราก็สังเวชนะ เราศึกษาเรื่องชีวิตของเรา เราศึกษาเรื่องความจริงเราก็สังเวชนะ สังเวชแล้วสังเวชเฉยๆ ใจ แต่จิตใจสำนึกมันไม่สังเวชด้วย กิเลสมันไม่สังเวชด้วยหรือ กิเลสมันอยู่จิตใจสำนึกนั้น เดี่ยวมันก็แสดงตัวอีก ฉะนั้น ต้องทำความสงบของใจเข้ามา แล้วฝึกหัดทำความเป็นจริงขึ้นมา แล้วมีครูบาอาจารย์ ปรึกษาครูบาอาจารย์ มันจะทำได้

ฉะนั้น เขาบอกว่า ทำไมมันไม่เบื่อหน่าย แต่รู้ว่าดับไปเอง บางครั้งน้อมนำไปแล้ว แต่รู้ว่ามันดับไปเอง บางครั้งก็ใช้สมาธิให้ดับ บางครั้งก็ใช้ความรู้ให้ดับ

มันดับไปเองนี่คือปัญญาอบรมสมาธิ มันเป็นเรื่องไม่คิบบๆ มันเป็นเรื่องสามัญญสำนึก มันเป็นเรื่องของโลก มันเป็นเรื่องของการใช้สติปัญญาโดยสามัญญสำนึกนี้ ทำบ่อยครั้งเข้าๆ ละเอียดเข้าไป มีครูบาอาจารย์คอยบอกเข้าไป ลึกเข้าไปเรื่อยๆ

ฉะนั้น เขาบอกว่า “โอ๊ย! มันลึกขนาดนี้นะ จิตมันเร็วมาก มันรู้ทันหมดเลย อู้อู! จิตนี้เร็วกว่าแสงแล้วรู้ทันหมดเลย”

เดี๋ยวจะรู้ดีกว่านี้ เพราะมันมีสติ มหาสติ มีปัญญา มหาปัญญา มันจะมีลึกกว่านี้อีกเยอะ ครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมาท่านจะรู้เลยว่ามันจะลงไปลึกขนาดไหน รู้ขนาดไหน เดี่ยวจะรู้ แล้วทำไป เพราะอะไร เพราะว่าในเมื่อเรามีจิต เรามีความรู้สึก แล้วกิเลสมันอยู่ใต้ความรู้สึกของเรา เราจะชำระล้างมัน เราตามเข้าไปชำระล้าง ตามเข้าไปสำรวจกายของมัน เราต้องตามเข้าไปในเมื่อมันยังมีฤทธิ์มีเดชอยู่ในใจของเรา เราจะตามไปชำระล้างมัน เราต้องมีสติปัญญาพร้อมขนาดนั้น ฉะนั้น ขณะที่ทำใหม่ๆ เรารู้ว่ามันมหัศจรรย์แล้วแหละ แต่ทำต่อไปมันจะมีมากกว่านั้น

ฉะนั้น เขาบอกว่า “แต่มันยังไม่เบื่อหน่ายครับ ช่วงแรกก็มีความเบื่อหน่าย ไม่อยากทำอะไรเลย”

ช่วงแรกก็มีความเบื่อหน่าย เป็นแบบนี้ เป็นแบบที่ตามมานี้ถูกต้อง เพราะมันเป็นอย่างนี้ มันชั่วคราวเป็นแบบนี้ แล้วพอมันเบื่อหน่ายก็เบื่อหน่าย เดี่ยวมันก็มีอีก

แต่ถ้าทำความเข้าใจเข้ามา เบื่อหน่ายให้มันเบื่อหน่ายไป พอจิตสงบแล้วค้นคว้ามัน หามัน ขุดคุ้ยหามัน แล้วจับมันขึ้นมาชำระล้าง จับขึ้นมาพิจารณาแยกแยะของมัน ทำความสะอาดของมัน เวลาสะอาดบ่อยครั้งเข้าๆ มันปล่อยวางบ่อยครั้งเข้า ถึงที่สุดแล้วมันขาด อันนั้นจะเบื่อหน่ายแท้

เห็นใหม่ เห็นธรรมตามความเป็นจริงใจ อันนี้เห็นธรรมตามแนวทางของครูบาอาจารย์ เห็นธรรมตามแนวทางขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราก็พยายามปฏิบัติให้มันเป็นความจริง แต่มันไม่เป็นความจริงของธรรม แต่เป็นความจริงของเรา เป็นความจริงของเราหมายความว่า เราปฏิบัติได้แค่นี้ เราก็รู้ได้แค่นี้ เรา รู้จริงๆ เราเห็นจริงๆ

หลวงปู่ดูลย์บอกว่า เวลาไปเห็นนิมิตใจ เห็นจริงใหม่ จริง แต่ความเห็นนั้นไม่จริง นี่ก็เหมือนกัน ปฏิบัติเห็นจริงใหม่ จริง เราปฏิบัติรู้จริงๆ เห็นจริงๆ แต่มันยังไม่จริงตามความเป็นธรรม ยังไม่เห็นธรรมตามความเป็นจริง

ถ้าเห็นธรรมตามความเป็นจริงนะ เห็นตามความเป็นจริง เห็นใหม่ จากปุถุชนเป็นกัลยาณปุถุชน จากปุถุชนเดินโศคาปัตติมรรค จากปุถุชนมันจะเป็นโศคาปัตติผล มันจะเป็นความจริง ความจริงในใจ ถ้าความจริงอย่างนั้นถึงว่าต้องทำศีล สมาธิ ปัญญา

กลับมาทำความสงบของใจ แล้วทำแบบที่อธิบายให้ฟัง ทำต่อไป แล้วมันจะได้ผล อันนี้ถึงว่าถามเรื่องเบื้อหน้าขลุ่ยกำหนดเนาะ

ถาม : เรื่อง “ไม่มีคำถามคะ”

กราบนมัสการหลวงพ่อย่างสูง แม้กราบขอขมาพระภิกษุผู้ทรงศีล ผู้บริสุทธิ์ แล้วความรู้สึกเสียใจเล็กๆ ก็ยังมีอยู่ ฟังธรรมและอ่านธรรมะในเว็บไซต์ทำให้เห็นความคือเอาแต่ใจตนเอง ใจร้อน จึงแสดงกิริยาไม่เหมาะสมออกมา กราบขอขมาพระคุณผู้ทรงศีล ผู้บริสุทธิ์ และสำนึกในความเมตตาที่ชี้แนะแก้ไข เคาะกิเลสที่นอนเนื่องอยู่ในจิตนิสัยคะ กราบพระคุณเจ้าผู้ทรงศีล ผู้บริสุทธิ์ด้วยความเคารพอย่างสูง

ตอบ : อันนี้คำถามคือไม่มีคำถาม แต่เขาเขียนมาอย่างนี้ เขาเขียนมาว่า “กราบหลวงพ่ด้วยความเคารพอย่างสูง แม้กราบขอขมาพระภิกษุผู้ทรงศีล ผู้บริสุทธิ์ด้วย แล้วความรู้สึกเสียใจเล็กๆ ยังมีอยู่ ฟังธรรมและอ่านธรรมะในเว็บไซต์ ทำให้เห็นความคือเอาแต่ใจของตัว ใจร้อน จึงแสดงกิริยาไม่เหมาะสมออกมา กราบขอขมาพระคุณเจ้า”

อันนี้คงจะแบบว่าไปอ่านในเว็บไซต์ที่แรก แล้วคงคิดว่าพระสงฆ์ไม่ โม่ทุกวัน คงมีความคิดอะไรในใจ แต่อ่านบ่อยครั้งเข้า บ่อยครั้งเข้ามันเลยไปเห็นความดี ไปเห็นว่ามีความดีในใจของเรา มีความใจร้อน แต่เพราะธรรมะ อ่านไปบ่อยครั้งเข้าๆ มันได้ตรึกรตรง มันได้ตรึกรตรง ได้พิจารณา

กรณีอย่างนี้มันเป็นธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า การฟังธรรม อานิสงส์ของการฟังธรรม การฟังธรรมคือฟังธรรมสิ่งที่เราไม่เคยได้ยิน ไม่เคยได้ยิน ได้ฟัง สิ่งที่เคยได้ยิน ได้ฟังแล้วมันจะตกย้ำๆ เราเคยได้ยิน ได้ฟังแล้วก็จริง แต่เราก็ฟังตกย้ำๆ เข้าไป มันไปแก้ความสงสัย แก้ความเห็นผิด ถ้าเราสงสัยอยู่ มันตกย้ำๆ แล้วความเห็นผิดมาเทียบเคียงกับธรรมะๆ ผลของมันคือความผ่องแผ้ว ผลของมันคือความโล่งใจ ผลของมันคือความเข้าใจ นี้อานิสงส์ของการฟังธรรม

นี่ก็เหมือนกัน เข้าไปอ่านในเว็บไซต์ อ่านธรรมะของท่าน เข้าไปในเว็บไซต์ของท่าน ไปอ่านแล้วเห็นความดี เห็นความเข้าใจ ถ้ามันเข้าไปอ่านธรรมะครั้งแรกมันคงคิดว่า อืม! เอ้! พระสงฆ์ไม่ น่าดูเลย พุคอะไรไม่เหมือนชาวบ้าน ชาวบ้านเขาก็พูดกันเรียบๆ ทำไมนี่พูดอะไรมันพิสดารจนเกินไป

มันก็ต้องมีความคิดเห็นเป็นธรรมดา แต่พอเทียบเคียงไปๆ อ่านไปแล้วพิจารณาไปๆ พิจารณาแล้วมันจะเห็นความดี ความดีคือว่าทฤษฎีเราเป็นแบบนี้ แต่ทำไมเขาพูดไม่เหมือนเราเลย เอ้! เราก็มีความเห็นอย่างนี้ แต่ทำไมท่านพูดไม่เหมือนเราเลย

เอามาเทียบเคียงๆ สิ่งที่ได้ยินได้ฟัง เห็นใหม่ ได้ยินได้ฟังแล้วมาเทียบเคียงๆ มาแก้ความสงสัยๆ เห็นความดีของเรา เห็นความเอาแต่ใจของเรา เห็นความใจร้อนของเรา พอเห็นความใจร้อนของเรา ถึงเวลามันเห็นผิดแล้ว เห็นผิดไปจากหลักธรรม

ความสงสัย แก้ความสงสัยไง ถ้าแก้ความสงสัยแล้ว ถ้าแก้ความสงสัย แก้ความดี แก้ความเห็นแก้ตัว แก้ความหมักหมมในใจ ถ้ามันแก้แล้วมันผ่องแผ้วไหม ถ้ามันแก้มันก็ผ่องแผ้ว นี้อานิสงส์ของการฟังธรรมไง ถ้าฟังธรรมแล้ว ถ้าเข้าใจแล้วก็จบไป

เขาบอกไม่มีคำถาม เพียงแต่ว่าเขียนมาบอกใจ เขียนมาบอกว่าอ่านเว็บไซต์แล้วมัน
ร้อนใจ ฉะนั้น ถึงกราบขอขมาใจ กราบขอขมาพระภิกษุสงฆ์ เขาว่านะ จะกราบขอขมา
พระภิกษุสงฆ์

พระภิกษุสงฆ์ก็ตั้งแต่พระอัญญาโกณฑัญญะลงมา แต่พระสงฆ์มันไม่ใช่ ขอขมา
พระภิกษุสงฆ์ ถ้าพูดไปแล้วเดี๋ยวเขาไม่สบายใจ เอาแค่นี้แหละ ให้สบายใจ สิ่งที่สบายใจ ถ้าเรา
มีความเห็นผิด เราทำสิ่งใดแล้ว ทำความถูกต้องแล้ว นั่นนี่คืออริยประเพณี อริยวินัย

อริยประเพณี อริยวินัยหมายความว่า คนเราเห็นความผิด รู้จักความผิดของตัวเอง แล้ว
แก้ไขความผิดของตัวเอง ขอมสารภาพความผิด นี่คืออริยวินัย อริยวินัยคือคนทำผิดแล้วรู้จักผิด
คนทำผิดแล้วรู้จักผิดรู้จักชอบ นั่นคืออริยวินัย อริยประเพณี องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
ยกย่องมาก

ไม่ใช่เหมือนเรา เราเวลาทำผิดแล้ว เราคือแล้ว เราพยายามจะเอาความคิดให้เป็น
ความถูกต้อง จะเอาชนะคะกัน นั่นคือคนพาล คนพาลไม่รู้จักความผิดของตัวเอง ไม่เห็นความผิด
ของตัวเอง แต่ถ้าอริยวินัย เราผิดแล้วเราเห็นความผิดของเรา เราแก้ไขความผิดของเรา แล้วอันนั้น
องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชื่นชมมาก นี่อริยวินัย อริยประเพณี ฉะนั้น ถ้าขอขมาแล้ว รู้
ความผิดความถูกต้องแล้วจบ

ถาม : เรื่อง “ห้องไอซียู”

ไปเยี่ยมญาติที่ห้องไอซียู เขากระวนกระวายจนหมอต้งให้ยานอนหลับทางสาย
น้ำเกลือจนเสียชีวิต ถ้าเรานำสมาธิมาใช้เพื่อให้จิตสงบไม่ให้ร่างกายเคลื่อนไหว หมอจะได้
ไม่ต้องให้ยานอนหลับ เพราะจะทำให้เสียชีวิตแบบมีโมหะ (คือไม่รู้) จะทำได้หรือไม่ ไม่รู้ว่า
โยมคิดถูกหรือไม่ ทางเดินที่ถูกคือปล่อยให้ร่างกาย คือรูป เวทนา จิต ธรรม สิ่งเหล่านี้มีอยู่แต่ไม่
ยึด

ตอบ : อันนี้คือความเห็นนะ เพียงแต่เราไปห้องไอชียูไซ้ใหม่ ไปเยี่ยมญาติแล้วเห็น เขากระวนกระวายไซ้ใหม่ แล้วหมอให้ยานอนหลับ จนเสียชีวิตไปเลย

อันนี้เขาอยู่ห้องไอชียูแล้วเขาจะเสียชีวิตของเขาอยู่แล้ว เขาเสียชีวิต เขากระวนกระวายของเขา แต่จิตของเขาดีก็ได้ จิตของคนนะ ถึงเวลา เห็นใหม่ กรรมนิมิต เวลาคนใกล้จะสิ้นชีวิต ถ้าเขาทำคุณงามความดีของเขา ถ้าคนได้ฝึกหัดไว้ คนมีสติ เวลาเจ็บไซ้ได้ป่วยมันจะย้อนกลับมาที่จิต ถ้าย้อนกลับมาที่จิต มันจะปล่อยาง แล้วไปพร้อมกับสติรู้ตัวทั่วพร้อม

แต่ถ้าคนเรานะ ถ้าไม่ได้ฝึกฝนไว้เลย เวลาคนใกล้ตายมันวิตกกังวลนะ เรายังไปไม่ได้ เรายังติดข้องสิ่งใด มันกระวนกระวาย อันนั้นเพราะเขาขาดการฝึกฝน ถ้าเขาขาดการฝึกฝน นั่นคือจิตของเขา

แต่เราไปเยี่ยมญาติ เราไปเห็นเข้า เราเห็นเข้านั้นนะ เราเห็นอย่างนั้นนะ มันพิจารณาพิจารณาในคนเจ็บคนป่วย แล้วเอาสิ่งนั้นมาเป็นกรรมฐาน เอาสิ่งนั้นมาเป็นเครื่องเตือนใจของเรา มรณานุสติ ถ้าอย่างนั้นมันก็เป็นประโยชน์ แต่เนี่ยเราก็ดลัดเล็ดไปไง เราก็ดลัดเล็ดไปไซ้ใหม่ว่า ถ้าเราจะนำสมาธิมาใช้ให้สงบ ไม่ให้สังกาย

คนเรานะ ไอ้เรื่องสังกายนะ เวลาคนเขาเกิดอุบัติเหตุไซ้ใหม่ อวัยวะขาดออกไปจากร่างกาย มันยังกระตุกกระดิกๆ เลย ยังมีชีวิตอยู่เลย อย่างนั้นเขาเอามาต่อได้ แต่ถ้าจนเซลล์มันตายหมดแล้วเขาจะมาต่อไม่ได้

นี่ก็เหมือนกัน ไอ้กระตุกกระดิกมันเป็นเรื่องของกาย เวลากาย เวลาครูบาอาจารย์ท่านจะเสียชีวิต บางองค์ท่านจะไปเรื่อยๆ ของท่าน บางองค์ถ้ามันจะมีอาการอย่างใด นั่นมันเป็นเรื่องของขันธ แต่ถ้ามันเป็นสมาธิ บอกว่าไม่ให้มันสังกาย

เรากลับมาที่พุทโธ คนที่ฝึกหัดไว้แล้ว มีสิ่งใดแล้วกลับมาที่ใจ รักษาใจของเรา ร่างกายทิ้งไว้ที่นี้ แล้วจิตมันจะเคลื่อนไปไหน ตามอันนั้นไปมันก็จบ

ฉะนั้น แต่เขาคิดต่อเนื่องไป คิดต่อเนื่องไปว่า จะให้จิตไม่มีโมหะ แล้วจะทำให้ถูกบอกทำให้ถูก เราจะต้องรู้เท่ากาย เวทนา จิต ธรรม

เวลารู้เท่าส่วนรู้เท่า ถ้าคนรู้เท่ารู้จริงแล้วนะ ถ้าคนเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรมตามความจริงแล้วปล่อยวางแล้ว ปล่อยวางแล้วมันไม่ใช่จิต จิตมันไม่ใช่กาย พอจิตไม่ใช่กาย มันอยู่กับจิต กายมันก็ส่วนกาย จิตส่วนจิต คือมันจะรู้เท่าตั้งแต่เวลาที่ว่ามันสมุจเฉทปหาน เวลามันตัดสายใยแล้วมันจบตั้งแต่ตอนนั้น ถ้ามันจบตอนนั้นแล้วนะ จิตมันจะเป็นเรื่องของจิต ถ้าเป็นโศคาบัน เป็นสภิกาทาคามี อนาคตามี ยังมีจิตอยู่

แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์ ถ้าเป็นพระอรหันต์มันจบหมดแล้ว มันเหลือแต่ธรรมชาติ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต มันไม่เกี่ยวกันตั้งแต่ตอนที่มันเป็นพระอรหันต์ ตอนที่มันขาด พอตอนมันขาด เห็นไหม พระอรหันต์ที่มีชีวิตอยู่ สอุปาทิเสสนิพพาน คือภาวะ ชั้น ๕ เป็นภาวะ แต่ถ้าเป็นปุถุชน ชั้น ๕ เป็นมาร ขันธมาร เพราะมันเป็นเราทั้งหมดมันถึงเป็นมาร แต่ถ้าเป็นพระอรหันต์นะ ชั้น ๕ เป็นภาวะรับผิดชอบเฉยๆ คำว่า “รับผิดชอบเฉยๆ” พอเจ็บไข้ได้ป่วยเขาถึงไม่กระวนกระวายใจ

เขาบอกว่า “ถ้าตามความเป็นจริงก็ต้องรู้เท่าทันตอนนั้น”

ถ้ารู้เท่าทันตอนนั้น มันก็เหมือนถ้าเรายังมีกิเลสอยู่ พิจารณาตอนนั้น ถ้าจบตอนนั้นก็จบ เราจะบอกว่า ถ้ามันรู้เท่าทันแล้วมันรู้เท่าทันตลอด จะอยู่โดยปกติ จะเจ็บไข้ได้ป่วยมันก็รู้เท่าทันตลอด แล้วมันก็ไม่ไปวิตกกังวล เพราะมันรู้เท่าแล้ว มันปล่อยวางแล้ว

แต่ถ้ามันยังไม่ปล่อยวาง นี่ไง เวลาเขาครูบาอาจารย์ เขาครูพระเขาครูตรงนี้ไง เวลาเจ็บไข้ได้ป่วยมีสติหรือเปล่า มีสติสัมปชัญญะพร้อมไหม รักษาจิตของตัวเองได้ไหม ถ้ามีธรรม เขาจะรักษาจิตของเขาโดยปกติ ร่างกายป่วยก็ป่วยร่างกาย จิตไม่เกี่ยว จิตไม่เกี่ยว แต่ถ้ามันยังภาวนาไม่เป็น มันเกี่ยว มันเกี่ยวเพราะมันมีผลไง มันมีผลกับการตั้งใจเสียใจ มันมีผลของความทุกข์ ฉะนั้น มีผลของความทุกข์มันก็เป็นแบบที่ถามมา

นี่เราพูดถึงว่า ถ้าเข้าใจตามความเป็นจริงแล้ว สิ่งนี้เพราะเราไปเยี่ยมชมญาติ เห็นเขาเป็นแบบนั้น แล้วเราเอาสิ่งนั้นมาเป็นคติเตือนใจ อันนี้ก็เป็นที่ธรรมสังเวช อย่างนี้ถูกต้องแล้ว แต่ว่าจะเป็นอย่างนั้น จะเป็นอย่างนี้ อันนี้มันอยู่ที่ความคิด อยู่ที่ความคิด อยู่ที่จินตนาการของเรา

แต่ถ้าผู้ถามปฏิบัติให้ถึงความเป็นจริงนะ พอปฏิบัติถึงความเป็นจริงแล้ว รู้ตามความเป็นจริงแล้ว มันก็รู้เท่ารู้ทัน แล้วมันก็จบ คือไม่สงสัยใจ ถ้าไม่สงสัย ไปเห็นคนเจ็บคนป่วย เห็นคนเขาเป็นอย่างไร มันเป็นเพราะคุณภาพของจิตเขา มันเป็นเพราะว่าจิตของเขาได้ฝึกฝนมามากน้อยแค่ไหน เขาก็แสดงอาการอย่างนั้น

อย่างเช่นเรามีเพื่อน ถ้าเพื่อนฉลาดเขาจะพูดกับเราด้วยปัญญา เขาจะพูดกับเราด้วยความเข้าใจ ถ้าเพื่อนเราปานกลางก็พูดแล้วพอรู้เรื่อง ถ้าเพื่อนของเราเซ่อๆ พูดออกมาแต่ความเซ่อๆ พูดอะไรมันคิดทั้งนั้น นั่นคุณภาพของปัญญาของเขา ปัญญาของคนมันแสดงออกต่อเมื่อสื่อสารกัน จิตของคนมันจะแสดงออกต่อเมื่อเจ็บไข้ได้ป่วย ต่อเมื่อเขามีผลกระทบ ถ้าเขามีผลกระทบ ถ้าเรามีสติมีปัญญา เรารู้ตามความเป็นจริง เราจะวัดคุณภาพของจิตของพวกนี้ได้เลยว่าเขามีคุณภาพสูงต่ำแค่ไหน ถ้าเขามีคุณภาพสูงต่ำแค่ไหน นี่มันเป็นผลเพราะเขาฝึกเขาปฏิบัติมาได้แค่นั้น

แต่จิตของเรา ถ้าเราจะมาสอนเรา เราเห็นตอนนั้นแล้วเรามาสอนเรา แล้วเราก็ต้องมีความเพียร เราต้องมีความพยายามของเรา ทำของเราให้รู้เท่าตั้งแต่ตอนนั้น แล้วสิ่งที่เราเห็นนั้น เพราะจิตของเขาเป็นอย่างนั้น เขาแสดงออกอย่างนั้น

เราเป็นของเรา ถ้าเราทำของเราได้จริงแล้ว เราจะไม่แสดงออกอย่างนั้น เราจะไม่มีผลกระทบอย่างนั้น มันจะรู้ที่นี้ มันจะรู้ที่นี้ ไม่ใช่ไปเอาคนป่วย ไม่ใช่ไปเอาภาพที่เห็นนั้นเป็นตัวตั้ง มันต้องเอาจิตเรา เอาความจริงในหัวใจเราเป็นตัวตั้ง เอาความรู้จริงอันนี้เป็นตัวตั้ง อันนั้นเป็นผลที่เราไปรู้ไปเห็นคุณภาพของเขาแค่นั้น เพียงแต่เขาถามมาว่าทำอย่างนี้ถูกไหม

ทำอย่างนี้ถูกไหม มันก็อยู่ที่คุณภาพ อยู่ที่วาจิตของคนสูงต่ำแค่นั้น เราปฏิบัติได้มาก น้อยแค่นั้น แล้วเรารู้ผิดของเรา ทำความเป็นจริงของเรา มันจะเป็นประโยชน์กับเรา ประโยชน์กับเราจริง อันนั้นมันเป็นจิตของเขาไป

หลวงตาท่านสอนว่า เวลาหัวใจของสัตว์โลกนั้นใจของเขา ให้รักษาใจของเรา หลวงตาท่านสอนว่าให้รักษาใจของเรา ให้รักษาศีล สมาธิ ปัญญาของเรา ให้ฝึกหัดหมั่น เพียรทำให้เกิดศีล สมาธิ ปัญญา ให้เกิดมรรค เกิดทางอันเอกในหัวใจของเรา ถ้าเราเข้าใจ ของเรา เราเห็นใจของเรา เราชำระล้างของเราด้วยความเป็นจริง เราจะรู้เท่าหัวใจของ ทุกๆ คน เพราะมันก็เป็นใจอันเดียวกัน แต่เพราะหัวใจของเรายังไม่รู้เท่า เราถึงสงสัยไป หมดเลย

ไปเห็นแล้วเป็นคติธรรมได้ แต่มาถามเรา เราเห็นความแตกต่าง เห็นความแตกต่าง ของผู้ป่วย เห็นความแตกต่างของผู้ไปเห็น เห็นความแตกต่างตามหลักใจของครูบาอาจารย์ ถ้า ท่านมีความรู้ตามภพตามภูมิที่สูงต่ำแค่นั้น ความแตกต่างมันอยู่ตรงนี้ ความแตกต่างมันอยู่ที่ คุณภาพ ความแตกต่างมันอยู่ที่ปัญญาของจิตที่มันรู้จริงตามความเป็นจริง เอวัง